

אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר־תִּקְרָאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מִלְאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְתוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כִּלְמִלְאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לַה' בְּכָל מוֹשְׁבֵי־בְתִיכֶם:¹

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרָאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם: בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבִים פֶּסַח לַה': (ויקרא כג א-ה).²

רש"י ויקרא כג ב-ד פרשת אמור – עיבור השנה וקידוש החודש

דבר אל בני ישראל וגוי מועדי ה' - עשה מועדות שיהיו ישראל מלומדין בהם, שמעברים את השנה על גלויות שנעקרו ממקומם לעלות לרגל ועדיין לא הגיעו לירושלים.³
ששת ימים - מה ענין שבת אצל מועדות? ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאילו חלל את השבתות. וכל המקיים את המועדות, מעלין עליו כאילו קיים את השבתות.⁴
אלה מועדי ה' - למעלה מדבר בעיבור שנה, וכאן מדבר בקידוש החודש.⁵

אבן עזרא ויקרא כג ב-ג פרשת אמור – הפתיחה הראשונה כולה על שבת

וטעם "אלה הם מועדי", בעבור היות שבתות רבות בשנה.⁶
בכל מושבותיכם - בארצכם וחוץ מארצכם בבית ובדרך. וטעם שבת הוא לה' פירשתיו.⁷
ואחר כן הזכיר המועדים, ואמר בשבת: "אלה הם מועדי", ובמועדים אמר: "במועדים", והטעם באיזה יום שיהיה מהשבוע.⁸ והנה אני נותן לך כלל בדברי המועדים, כי בזמן שבת המקדש קיים היו המועדים נמסרים לבית דין.⁹

¹ פתח במועדים והמשיך לשבת בראשית! מה פשר הדבר? מה מכוונת התורה לומר לנו כאשר בפתח פרשת המועדות נזכרת השבת דווקא? זו שבת בראשית שאינה תלויה בלוח השנה ובקביעת המועדים אלא "סדורה ובאה מששת ימי בראשית" (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויסע פרשה א). ראה דברינו [מה לשבת אצל המועדות](#) וכן [ששת ימים תעשה מלאכה](#) בפרשה זו.

² וחזר ופתח בשנית "אלה מועדי ה'" ושוב בפסוק לז: "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש להקריב אשה לה' וכו'" וחתם בפסוק מד: "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל". ארבע פעמים נזכר הלשון "מועדי ה'" בפרשת המועדות (המועדים) שעיקרה כאן, בספר ויקרא - שלוש פעמים "מועדי ה' אשר תקראו אותם". ביטוי זה ייחודי לספר ויקרא ולפרשה זו וחוזר אח"כ רק בספר עזרא (ג) ובספר דברי הימים ב (ב ג). מלבד פרשתנו, נזכרים המועדות כבר בספר שמות: בפרשת משפטים (שמות כג יד-יז) ובפרשת כי תשא (שמות לד יח-כו), וכמו כן בספר במדבר, פרשת פנחס בסדרי הקרבנות שבכל חג (מוספי החג ושעירי החטאת) ובספר דברים משנה תורה פרשת ראה, בה אגב נזכרים רק שלושת הרגלים, אשר הוזכרו כבר בקצרה בספר שמות.

³ בחרנו לפתוח בפרשני המקרא. עפ"י רש"י, הפסוק הראשון (השני) בפרשה הוא 'הפתיחה הראשונה' לפרשת המועדות, בא ללמדנו על כח בית דין לעבר את השנה על מנת לשמור את המועדות בזמנם האקלימי של לוח השנה, בפרט פסח עליו נאמר: "שמור את חודש האביב ועשית פסח לה' אלהיך" (דברים טז א). ויש רגליים לדבר שגם מועד "חג האסיף" נלקח בחשבון. ראה דברינו [עיבור השנה](#) בפרשת פקודי.

⁴ ואז מתבקשת השאלה: מה עושה כאן השבת? דברי רש"י אלה מבוססים על מדרש ספרא אמור פרשה ט סימן ה: "ומנין שמעברים את השנה מפני הצורך? תלמוד לומר: אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם במועדים... ומה ענין שבת לענין מועדות? אלא ללמד שכל המחלל את המועדות מעלים עליו כאלו חילל את השבתות, וכל המקיים את המועדות מעלים עליו כאילו קיים את המועדות ואת השבתות". רש"י 'בורח' מפשט המקרא ופונה אל המדרש. ולהלן נראה תשובות אחרות.

⁵ 'הפתיחה השנייה' חוזרת התורה אל החגים והמועדים, אל 'הפתיחה הראשונה', ומחדשת שכן בית דין איננו רק בעיבור השנה, אלא גם בעיבור החודש, היינו בקבלת או אי קבלת העדים על מולד הלבנה ובהחלטה אם החודש (הקודם) היה של 29 ימים (חודש חסר) או של שלושים יום (חודש מלא). לימוד זה מייסוד המקרא, וודאי שאינו פשט הפסוקים.

⁶ כך מפרש גם חזקוני על הפסוק: "אלה הם מועדי - על שבת נאמר, על שם שיש שבתות רבות בשנה". הפסוק הפותח את פרשת המועדות, מה שכינינו 'הפתיחה הראשונה', מדבר כולו על השבת. "אלה הם מועדי" הם חמישים ושתיים שבתות השנה. רק בפסוק ד, 'הפתיחה השנייה', מתחילה פרשת החגים. לפי שיטה זו, שאלת הספרא (ורש"י): "מה ענין שבת אצל המועדות?" אינה רלוונטית.

⁷ אבן עזרא מפנה כאן לפירושו בשמות טז כג, בציווי השבת בפרשת המן שכתוב בה לשון דומה: "שבת שבתון קודש לה' ואלה דבריו שם: "וואמר כבר אמר לי השם כי אתם חייבים לשבות מחר, שלא תעשו מלאכה אפילו אוכל נפש, כי מחר הוא יום שבת לה', כי זה היום סמוך לשם, בעבור ששבת מכל מלאכתו ביום השביעי. וככה בשנת השמיטה, שבתה הארץ שבת לה' (ויקרא כה ב)". הציווי על הלכות יום טוב, בו מותר לאפות ולבשל "צורך אוכל נפש", קדם לשבת ונזכר כבר בשמות פרק יב. הציווי על השבת והצורך להכין מראש "את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו" בא מאוחר יותר בשמות פרק טז בפרשת המן. לפיכך חשוב להזכיר כאן שוב את השבת. השבת היא לה', ומכאן שהמועדים הם לבני ישראל כפי שהוא ממשיך ומבאר.

⁸ שהמועדים יכולים להיות, בעקרון, בכל אחד מימי השבוע (בלי מגבלות ודחיות כללי לוח השנה, כגון: לא אד"ו ראש ולא בד"ו חג).

⁹ ואבן עזרא ממשיך שם בדוגמאות רבות, מחזקיהו המלך שעבר ניסן בניסן ועד רבי עקיבא שקבע שתי שנים מעוברות ברצף, של סמכות בית הדין לקבוע את מועד המועדים. גם אחרי חורבן בית המקדש! והוא מוסיף שם: "ואין בכל המקרא ראייה, איך היו ישראל קובעים החדשים והמועדים. ומה שאמר הגאון (רס"ג) כי על חשבון העיבור היו נסמכים, איננו אמת. כי במשנה גם בתלמוד

רמב"ן ויקרא פרשת אמור פרק כג – בשבת אין היתר של אוכל נפש

והזכיר השבת במועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש, שגם הוא יום מועד נקרא אותו מקרא קודש.¹⁰ ואחר כך הבדיל שאר המועדות ממנו, ואמר "אשר תקראו אותם במועדים", כלומר באי זה יום מן השבוע שיגיעו בו. כי השבת קבוע הוא, ביומו יבוא, לא נצטרך לקרוא אותו במועדו.¹¹ ... ולכן חזר שם פעם אחרת אלה מועדי ה', בעבור שהפסיק בענין השבת.¹² והנה אמר "מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש אלה הם מועדי" במלאכת עבודה, אבל השבת תשמרו לעשות אותה שבת שבתון מכל מלאכה שבעולם ... כי גם בבואו באחד מן המועדים לא תדחה לעשות בה אוכל נפש.¹³ וכמוהו: "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (שמות לה א, ב), על המשכן וכליו אשר יזכיר בפרשה השניה, והפסיק בשבת ששת ימים תעשה מלאכה וגו', וחזר ואמר (שם פסוק ד) זה הדבר אשר צוה ה' קחו מאתכם תרומה, והיא המצוה הראשונה, בעבור שהפסיק בה הוצרך לחזור ולהתחיל בראשונה.¹⁴

מסכת ראש השנה פרק א משנה ט – עדות החודש דוחה שבת

מי שראה את החודש¹⁵ ואינו יכול להלך, מוליכין אותו על החמור אפילו במיטה. ואם צוּדָה להם¹⁶ לוקחין בידם מקלות. ואם היתה דרך רחוקה לוקחין בידם מזונות. שעל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין לעדות החודש, שנאמר: "אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדים" (ויקרא כג ד).¹⁷

תלמוד ירושלמי מסכת ראש השנה פרק א הלכה ג – אתם קובעים את המועדות

... אמרו בית דין היום ראש השנה, הקב"ה אומר למלאכי השרת: העמידו בימה, יעמדו סניגורין יעמדו קטיגורין, שאמרו בְּנֵי הַיּוֹם ראש השנה. נמלכו בית דין לְעִבְרָה למחר, הקב"ה אומר למלאכי השרת: העבירו בימה, יעברו קטיגורין שנמלכו בני לעברה למחר ... רבי קריספא בשם ר' יוחנן: לשעבר "אלה מועדי ה'", מיכן ואילך "אשר תקראו אותם במועדים".¹⁸ אמר רבי אילא: אם קריתם אותם - הם מועדי, ואם לאו - אינן מועדי ... אמר רבי לוי: למלך שהיה לו אורלוגין, כיון שעמד בנו מסרה לו. אמר רבי יוסה בר חנינה: למלך שהיה לו

ראיות שהיה פסח בביד"ו. נראה שיש כאן אגב עדות מעניינת של שיטת רס"ג בענין חישוב לוח השנה שהיא מקדמת דנא, נושא שכידוע גרם **למחלוקת הלוח הגדולה** בשנת ד'תרפ"ב (922) בין רס"ג ורבי אהרון בן מאיר ראש חכמי ארץ ישראל דאז. השבת היא חלק מהמועדים, לא כשיטת רש"י וגם לא כשיטת אבן עזרא. כך גם מפרש רבי בחיי בן אשר: "אלה הם מועדי. הזכיר השבת בכלל המועדים כי יום מועד הוא".

אבל בכל זאת יש הבדל בין השבת ובין שאר המועדים, כפי שראינו בפירוש רש"י ואבן עזרא הנשענים כמובן על מדרשי חז"ל שנראה בהמשך. שבת היא חלק מהמועדים ובכל זאת שונה מהם. שבת היא מועד מיוחד וזו מהות הפתיחה הראשונה.

היינו כרש"י שהשבת 'מפסיקה' ומשבשת את הפתיחה לפרשת המועדות (ולא כאבן עזרא). אלא שלא כרש"י (וכספרא) בהסבר, שמיד יגיע, מדוע הכניסה התורה את השבת באמצע הפתיחה (הראשונה).

בשבת יש איסורים מעבר ליום טוב, אין היתר של אוכל נפש, ואם חל יום טוב בשבת, לא נאמר שנוהג בו דין של צורך אוכל נפש, שהוא כבוד יום טוב וידחה את השבת. ראה אזכור אוכל נפש גם בפירוש אבן עזרא, בפרשת בשלח, שהבאנו בהערה 7 לעיל. וכבר הערנו במקום אחר שמצוות יום טוב (שמות יב טז) קדמה לשבת (שמות טז כג). השבת היא יום טוב עם איסורים נוספים ובלי "אוכל נפש" ולא ההפך, היינו, שיום טוב הוא שבת עם היתר "אוכל נפש".

אזכור השבת בתחילת פרשת המועדות, מסביר רמב"ן, מזכירה את אזכור השבת בראש פרשת ויקהל ("הפרשה השנייה" בלשוננו) שבאה לומר שמלאכת המשכן שכבר צוותה בפרשת תרומה, חשובה ככל שתהיה, אינה דוחה את השבת. ראה בדומה, פירוש כלי יקר כאן: "מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש. וסמך ליה מצות השבת ופירש רש"י מה ענין שבת למועדים וכו'. ואני אומר שכך פירושו: כי כבר בארנו למעלה בפרשת ויקהל (שמות לה ב) על מה שפירש רש"י הקדים שבת למלאכת משכן לומר לך שאין משכן דוחה שבת, כי בכל מקום המצוה המוקדמת דוחה את המאוחרת". ראה דבריני **שבת שבתון** בפרשת ויקהל.

היינו את התחדשות החודש, את המולד. ומדובר בתקופה בה קדשו בית דין את החודש עפ"י עדים שראו את המולד.

אם חוששים מלסטים וחיות רעות בדרך. ראה לשון המקרא: "ואשר לא צדה" (שמות כא יג) – בדין הורג בשוגג, "אֲרֵהְשִׁילֶךָ עִלְיּוֹ בְצִדָּה" (במדבר לה כ) – בדין הורג במזיד. וכולם מהשורש צ"ד.

יום טוב (מועד) שחל בשבת לא דוחה את איסורי השבת ואין היתר לעשות מלאכות "לצורך אוכל נפש" לכבוד יום טוב, אבל עדות החודש, שהיא הבסיס לקביעת המועדות, כן דוחה את השבת. ראה משנה ד בפרק א שם, שבזמן שבית המקדש היה קיים היו מחללים את השבת, לצורך עדות החודש, בכל החודשים (מפני תקנת קרבן ראש חודש, משמע שגם ראש חודש הוא מעין מועד וכלול ב"מועדים" ומועדי ה'). אבל לאחר החורבן, היו מחללים את השבת רק על חודשים ניסן ותשרי "שבהן השלוחין יוצאין לסוריא ובהן מתקנין את המועדות". ובגמרא מחודד עניין דחיית השבת, שהוא רק על הראייה ועדות החודש, אבל לא על "התקנה", היינו, לא על הודעה לפזרות ישראל מתי חל החודש, ע"י משואות או שליחים. ובלשון הברייתא שהגמרא בראש השנה כא ע"ב מביאה: "תנו רבנן: מנין שמחללין עליהן את השבת? - תלמוד לומר אלה מועדי ה'... אשר תקראו אותם במועדים. יכול כשם שמחללין עד שיתקדשו כן מחללין עד שיתקיימו? - תלמוד לומר אשר תקראו אותם - על קריאתם אתה מחלל, ואי אתה מחלל על קיומם". העיקר שבית דין הגדול שבירושלים וממילא העיר וסביבותיה הקרובים ידעו מתי ראש חודש והלוח יישמר.

מהו "לשעבר"? אותם מועדים של ספר בראשית: "וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים". אולי גם מועדים וחגים כלליים שאבות אבותינו ושאר בני אנוש חגגו. ראה גם "לשעבר היה ביד", במדרש שמות רבה להלן. עם נתינת פרשת המועדות בתורה, הפכו "מועדי ה'" (שמקדמת דנא) למועדים "אשר תקראו אותם במועדים" ונמסרו המפתחות לבית דין של מטה. וכבר הארכנו במדרש זה בדבריני **העמידו בימה העבירו בימה** בראש השנה, וכאן נקצר.

שומרה, כיון שעמד בנו מסרה לו. אמר רבי אחא: למלך שהיה לו טבעת, כיון שעמד בנו מסרה לו. אמר רבי חייה בר בא: לנגר שהיו לו כלי נגרות, כיון שעמד בנו מסרה לו. אמר רבי יצחק: למלך שהיו לו אוצרות, כיון שעמד בנו מסרה לו. ורבנן אמרי: לרופא שהיה לו נרתיק של רפואות, כיון שעמד בנו מסרה לו.¹⁹

שמות רבה פרשה טו ב – מסירת הסמכות כבר במצרים

"החודש הזה לכם" - אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: ריבון העולם, אימתי אתה עושה את המועדות? ... אמר להם: אני ואתם נסכים על מה שישאל גומרין ומעברין את השנה ... וכן הוא אומר: "אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אתם במועדים" (ויקרא כג ד) - אתם, בין בזמן בין שלא בזמן, אין לי מועדות אלא אלו. אמר להם הקב"ה לישאל: לשעבר היה בידי, שנאמר: "עשה ירח למועדים" (תהלים קד יט). אבל מכאן ואילך הרי מסורה בידיכם, ברשותכם הוא. אם אמרתם הן - הן. אם אמרתם לאו - לאו. מכל מקום יהא החודש הזה לכם. ולא עוד אלא אם בקשתם לעבר את השנה, הריני משלים עמכם, לכך כתיב: "החודש הזה לכם".²⁰

מסכת ראש השנה פרק ב משנה ט – בידי מי השעון

... שלח לו רבן גמליאל: גוזרני עליך שתבוא אצלי במקלך ובמועותיך ביום הכפורים שחל להיות בחשבונוך. הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר. אמר לו: יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר: "אלה מועדי ה' מקראי קודש אשר תקראו אותם" (ויקרא כג ד) - בין בזמן בין שלא בזמן, אין לי מועדות אלא אלו.²¹

מכילתא דרבי ישמעאל כי תשא מסכתא דשבתא פרשה א – למי מסורה השבת

"וביום השביעי שבת שבתון קדש לה'". למה נאמר? לפי שהוא אומר: "אלה מועדי ה' - אשר תקראו אותם" (ויקרא כג ב), יכול כשם שקדושת מועדות מסורה לבית דין, כך תהא קדושת שבת מסורה לבית דין? תלמוד לומר: "וביום השביעי שבת קדש לה' " - לשם שבת מסורה, ואינה מסורה לבית דין, וכן הוא אומר ושמרתם את השבת.²²

ושמרו בני ישראל את השבת. זה הוא שהיה רבי נתן אומר: חלל עליו שבת אחת, כדי שישמור שבתות הרבה.²³

תלמוד ירושלמי נדרים פרק ו הלכה ח – לכתחילה רק בארץ

¹⁹ לאחר הדימוי של רבי לוי של מסירת קביעת המועדים למסירת שעון (אורלוגין) לכאורה אין מה להוסיף ולחדש, אך מסתבר שלדרשנים אחרים היו דימויים אחרים: שומרה, טבעת, אוצר, כלי עבודה ונרתיק רפואות. כך או כך, נראה שדרשת ירושלמי זו מחדדת את המעבר מהפתיחה 'הראשונה' לפתיחה 'השנייה' בפסוקים שהבאנו לעיל; ועוד יותר, בתוך פסוק ד עצמו!

²⁰ קדם ספר שמות לספר ויקרא ופרשת החודש הזה לכם לפרשת המועדות בפרשתנו. עוד בארץ מצרים, נמסר המפתח לבנים. שהרי בלי שליטה על הזמן האדם אינו בן חורין. ואפשר לדרוש גם ההפך. כאן, בפרשת המועדות, בספר ויקרא, נמסרו כל המפתחות והושלם תהליך הגאולה. קבלת התורה ומצוותיה מכשירה את עם ישראל להיות מופקד על "מועדי ה'" ולממש אותם "במועדים". וגם במדרש זה הארכנו לדון בדברינו [החודש הזה לכם](#) בפרשת החודש.

²¹ כבר הארכנו לדון בסיפור זה, בו נחלקו קשות רבן גמליאל ור' יהושע לגבי קביעת ראש חודש תשרי (אם אלול היה מעובר או לא) וממילא מועד יום הכיפורים, בדברינו [בוא בשלום רבי ותלמידי](#) ביום הכיפורים. מה שחשוב לעניינינו כאן הוא השימוש בפסוקים שלנו לחיזוק כוחו של בית הדין הגדול והנשיא, בקביעת המועדים. המלך מסר את השעון לבן, והבנים צריכים כעת להחליט מי ביניהם וכיצד מכונן את השעון ומכיל אתו. הדגש כאן איננו על המילה "במועדים" - במועד שייקבע, אלא על המילה "אותם", אשר כתובה בכתב חסר: "אתם", שלוש פעמים בפרשת המועדות (ראה הערה 2 לעיל). ומכאן הדרשה "אתם - אתם" שישראל, בית דין קובעים את המועדות. ראה הדיון על משנה זו בגמרא ראש השנה כה ע"א: "הלך רבי עקיבא ומצאו לרבי יהושע כשהוא מיצר, אמר לו: רבי, מפני מה אתה מיצר? אמר לו: עקיבא, ראוי לו שיפול למטה שנים עשר חדש ואל יגזור עליו גזירה זו. אמר לו: רבי, תרשיני לומר לפניך דבר אחד שלמדתני. - אמר לו: אמור: הרי הוא אומר אתם, אתם, אתם, שלוש פעמים (ויקרא כג ב, ד לז), אתם - אפילו שוגגין, אתם - אפילו מזידין, אתם - אפילו מוטעין". והירושלמי כאן מעצים אפילו לעדים שלאחר שבית הדין קדשו את החודש נמצאו זוממים: "אמר ר' יוסה: יודעין היינו שאם קידשוהו שלא בעדים שהוא מקודש. ומה בא להעיד? שאם קידשוהו ואח"כ נמצאו העדים זוממין, הרי זה מקודש".

²² נחזור אל השבת שבראש פרשת המועדות. מדרש זה הוא על מצוות השבת שנזכרת בפרשת כי תשא בהקשר עם מלאכת המשכן - ראה פירוש רמב"ן לעיל על אזכור השבת בפרשת ויקהל שגם היא בהקשר למלאכת המשכן. מדרש זה כאילו בא לומר לכל המדרשים הנ"ל על המועדים המסורים בידי בית הדין והציבור: מועדים כן אבל שבת לא! שבת קבועה ועומדת מימי בראשית והיא איננה מסורה בידיכם. שבת לה'. ולמי כן מסורה השבת? כביכול אפילו יותר מאשר לה? - לחיי האדם, כדלהלן.

²³ מיד לאחר הדרשה על השבת שאינה מסורה לבית הדין בדומה ליום טוב, באה דרשה זו של רבי נתן ונראה שלא בכדי. ראו הדיון המורחב בגמרא יומא פה ע"ב: מנין שפיקוח נפש דוחה את השבת, נושא עליו הרחבנו בדברינו [חלל עליו שבת אחת](#) בפרשת כי תשא. דעות רבות של תנאים רבים מובאות בנושא זה מן הסתם בגלל חשיבותה וקדושתה של השבת כבית בין הקב"ה ועם ישראל וכעדות הן על בריאת העולם (מעשה בראשית) והן על בריאת העם (יציאת מצרים). שיטת רבי נתן שקדושת החיים גוברת על קדושת השבת מקבלת שם חיזוק נוסף מדברי רבי יונתן בן יוסף שאומר: "כי קודש היא לכם - היא מסורה בידיכם, ולא אתם מסורים בידה". אז מי מסור בידי מי? המועדים מסורים לבית הדין (כולל קביעת ימי הדין ראש השנה ויום הכיפורים). שבת מסורה לה'. וקדושת החיים - "וחי בהם" - שוב מסורה לבני האדם, להחליט אימתי נדחת שבת מפני פיקוח נפש (ואפילו סכנת איבר מסוים). ולא רצים לבית הדין שיקבל החלטה אם זה פיקוח נפש או לא.

חנניה בן אחי רבי יהושע עיבר בחוצה לארץ. שלח לו רבי שלוש אגרות אצל (באמצעות) רבי יצחק ורבי נתן ... עמד רבי יצחק וקרא: כתוב בתורה: 'אלה מועדי חנניה בן אחי רבי יהושע'. אמרו לו: "מועדי ה'!" אמר להם: אצלנו. עמד רבי נתן וסיים הדרשה: 'כי מבבל תצא תורה ודבר ה' מנהר פקוד'. אמרו לו: "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים". אמר להם: אצלנו.²⁴

במדבר רבה כא כה פרשת פינחס שמיני עצרת – המועדות אינם בטלים לעולם

"ביום השמיני עצרת תהיה לכם". מהו "תהיה לכם"? אמר להם הקב"ה לישראל: השמחה נאה לכם, ראשי חדשים נאים לכם, המועדים נאים, ימים טובים נאים לכם.²⁵

שאל גוי אחד את רבי עקיבא, אמר לו: למה אתם עושים מועדות? לא כך אמר לכם הקב"ה: "חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי" (ישעיה א יד)?²⁶ אמר לו רבי עקיבא: אילו אמר: "חודשי ומועדי שנאה נפשי", הייתי אומר.²⁷ לא אמר אלא: "חודשיכם ומועדיכם" - בשביל אותן מועדות שעשה ירבעם, שנאמר: "וַיַּעַשׂ יִרְבְּעָם חָג ... וַיַּעַל עַל-הַמִּזְבֵּחַ ... בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁמִינִי בַּחֹדֶשׁ אֲשֶׁר-בָּדָא מִלְּבֹ" (מלכים א יב לב-לג) אבל המועדות האלו אינן בטלים לעולם ולא החודשים. למה? שהם להקב"ה, שנאמר: "אלה מועדי ה' ... אלה הם מועדי" (ויקרא כג), וכן: "וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל" (שם). ולכך אין עתידים ליבטל לעולם, ועליהם נאמר: "סְמוּכִים לַעֲד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בְּאֶמֶת וְיִשְׁר" (תהלים קיא ח).²⁸

שבת שלום מחלקי המים

²⁴ ראה שם הסיפור בהרחבה וכן המקבילה בתלמוד הבבלי ברכות סג ע"א: "כשירד חנינא בן אחי רבי יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ. שגרו אחריו שני תלמידי חכמים רבי יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל. ... התחיל הוא מטמא והם מטהרים, הוא אוסר והם מתירים. ... אמר להם: מפני מה אני מטמא ואתם מטהרים, אני אוסר ואתם מתירים? - אמרו לו: מפני שאתה מעבר שנים וקובע חדשים בחוץ לארץ. אמר להם: והלא עקיבא בן יוסף היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוץ לארץ? - אמרו לו: הנח רבי עקיבא, שלא הניח כמותו בארץ ישראל. אמר להם: אף אני לא הנחתי כמותי בארץ ישראל. - אמרו לו: גדיים שהנחת נעשו תישים בעלי קרנים, והם שגרנו אצלך, וכן אמרו לנו: לכו ואמרו לו בשמנו: אם שומע - מוטב, ואם לאו - יהא בנדוי". וכבר הרחבנו בעניין בדברינו [עיבור השנה](#) בפרשת פקודי וכאן נקצר. היו תקופות בהן אי אפשר היה לקיים את קביעת לוח השנה בארץ ישראל וחכמי ארץ ישראל העבירו זמנית את הסמכות לחוץ לארץ ואף יצאו בעצמם מחוץ לארץ לצורך כך. כשחזרה היכולת לנהל את לוח השנה בארץ, סירב חנניה בן אחי רבי יהושע, להפסיק לנהל את הלוח בחו"ל ולהחזיר את קביעת הלוח לארץ והסתמך שם על תקדים של רבי עקיבא. שליחיו של רבי יהודה הנשיא מנסים להניאו מכך ומקנטרים אותו בציבור, שיש פסוק בתורה: "אלה מועדי חנניה בן אחי רבי יהושע". הציבור מגיב ומתקן את השליחים שכתוב בתורה: "אלה מועדי ה'" ואלה ממהרים לומר: אצלנו, היינו בארץ ישראל. מועדי ה' בארץ בה בחר ה'. הסמכות ניתנה לבית הדין שיושב בארץ. ובמרוצת השנים אבדה ארץ ישראל הגמוניה זו לטובת בבל ובהמשך נעשה הכל עפי' לוח מחושב. ראה כאמור דברינו [עיבור השנה](#) שם הבאנו גם הפניות נוספות בנושא.

²⁵ ולא בכדי מובאת דרשה זו בשמיני עצרת. ראה דברינו [ייחודו של שמיני עצרת](#).

²⁶ הפטרת חזון, שבת לפני תשעה באב.

²⁷ הייתי מסכים אתך. או בנוסח אחר: היית אומר - היה אמת בדבריך.

²⁸ סוף דבר, המועדים הם "מועדי ה'" והסמכות שניתנה לבית דין של מטה הוא לקבוע את מועדם במסגרת האחריות הכוללת שלו לקביעת לוח השנה כולו. וכמה דיונות נשפכו וקולמוסים נשתברו כאשר בקשו החשמונאים להוסיף את חנוכה ואסתר ומרדכי את פורים (ראה דברינו [שמונים וחמישה זקנים היו מצטערים על הדבר הזה](#) בפורים). וכמה קשה עדיין לרבים משלומי אמוני ישראל לקבל עליהם את יום הזכרון ויום העצמאות, על אף שגדולי ישראל סמכו ידיהם על כך. נראה אגב שהגוי כאן הוא נוצרי והוויכוח עם רבי עקיבא הוא סביב המועדים שהנוצרים הראשונים שהחשיבו עצמם ליהודים בקשו להוסיף ולשנות. וכנגד הגוי שמתגרה כאן ברבי עקיבא, ראו בדברים רבה ז ז את השיח בין עובד כוכבים ורבן יוחנן בן זכאי, כאשר הגוי שואל את רבן יוחנן בן זכאי: אנו יש לנו מועדות ואתם יש לכם מועדות ... איזה יום שאנו ואתם שמחים? אמר לו רבן יוחנן בן זכאי: זה יום ירידת גשמים".